

ORSZÁG

VILÁG

GELLER ÖDÖN
társadalmi, művészeti és irodalmi
országos riportlapja

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1938. X. 1. — XXVII. évf. 19. szá

SCHUTZ
POSTÓ
MAGYARHÁZA

AZ ORSZÁG-VILÁG

a legkitünőbb és legtökéletesebb tudósítói szolgálattal rendelkezik. A bel- és külföldi eseményeket, eredeti cikkek keretében, a legmegbízhatóbban tárja az olvasó elé.

Az ORSZÁG-VILÁG

kéthetenként összefoglaló képet ad olyan aktualitásokról — könnyen és tárgyilagosan — amelyekkel a napilapok nem foglalkoznak.

Az ORSZÁG-VILÁG

az igazi demokráciáért küzd és minden sorában a reakció ellen harcol, a népek békéjéért, megértéséért és belső nyugalomért.

Az ORSZÁG-VILÁG

a legjobb ujságírógárdát csoportosítja maga köré. Munkatársai között Ardeal jelesei foglalnak helyet, akik nyugati szellemet jelentenek a sajtó életében.

Az ORSZÁG-VILÁG

művészeti rovatai a modern ember széles látóköréhez simulnak és minden tekintetben felvilágosodottságot jelentenek.

Az ORSZÁG-VILÁG

társadalmi akcióiban és közleményeiben felkarolja a kisemberek ügyét, istápolja az elhagyatottakat, a nyilvánosság elé viszi a becsületes, dolgozó emberekkel történt igazságtalanságokat és gondoskodik azok orvoslásáról.

Az ORSZÁG-VILÁG

közgazdasági cikkeiben a kereskedő és iparosvilág érdekeit képviseli és tántoríthatatlanul küzd sérelmeik és a korrupció ellen.

Az ORSZÁG-VILÁG

kéthetenként, kiváló írók tollából, humoreszkeket és hangulatos, rövid irodalmi közleményeket tartalmaz, melyek méltán illeszkednek a nivós, másirányú közlemények keretébe.

Lapunk példányszámonként nem kapható. Előfizethető: Arad, Bulv. Regele Ferdinand 19.

Háborura készül a béke

Mikor a világháború megindult, a szakértők bonyolult és dönthetetlen matematikai, gazdasági és pénzügytani író-vekkal bizonyították be, hogy legfeljebb, ha két hónapig tartna az egész, tekintve a nemzeti vagyonok mennyiségét, a tartalékok erejét és a technikai lehetőségeket. Egy év múlva arról olvastam cáfolhatatlan szakértői megállapításokat, hogy eddig ment a dolog, de a második téli háború gazdasági, fizikai és statisztikai lehetetlenség. Miért mondjam tovább, — egyszerűen nem feltétlenül hiszek a szakértőknek s ha kérdésekre válasz érkeznék, erre azt jegyezném meg, amivel a régi újságok vezércikkei szoktak volt végződni, hogy tudniillik: véderemo.

A háború kérdése furdal jelenleg is. Minden képesújság tele van szép és szívmelengető fotografiákkal, amelyek furfangos ölgépeket ábrázolnak. Most minden ország hadserege gyakorlatozik és az emberi szolidaritás büszkeségével szemlélem a Róma fölött felhőző többszáz bombavető gépmağár kiépését, mely olyan, mint egy galambraj a levegőben, csak a lepotyogtatott anyagok hatásában különbözik ettől. Más képen Páris elhárító ágyuit látom kétségbeesetten köpködni, mert odafönről megint potyogtatnak az aeroplánok, annak jeléül, hogy minden védöberendezkedés dacára is a tett színhelyére jutnak okvetlenül. Szép képek ábrázolják a legújabb divatu kofferok előnyeit, amidön is koffernek azokat a másféltonnás ágyulövedékeket értsük, melyek félszáz kilométer távolságból indulva, minden elképzelhető páncélzat és betontömiték defenzív értékét lerontják. Kecses gépeket láttam, amelyekből halálsugarakat lövelnek, másokból remek mérgek, esetleg pestis-bacillusok és tífusz-kulturák, aszerint, hogy a hadvezér céljainak a gyorsabb, vagy a mérsékeltebb tempó megfelelő.

Van itt halál, mely pillanatok alatt öl. Van heves, lassan terjedő halálos betegség. Ha akarom, elroncsolhatom a tüdőt, kimarhatom a beleket, megbéníthatom az agyat, halálra csiklandozhatom, sirba prüszköltethetem, vakká könnyeztethetem partneremet, okozhatok hideglelést, fulladásos rohamokat, villámszerű gutát, tüzes bizsergést a főerekben, lassu rothadást, örültséget, egész életre szóló hülyeséget, sorvadást, bénulást, veszettséget, álomkört és leégethetem a bőrt egyetlen fuvalattal.

Tépelődésem tárgya most már az, hogy ha ezekből a tanulságos képekből látható a háború kezdete, hol látom meg a háború befejezésének módjait? Az kétségtelen, hogy háborút indítani lehet, de az én laikus elképzelésem szerint az többé soha be nem fejezhető. Tessék megfigyelni, hogy a

támadás fegyvereihez képest milyen nyomorúságosak a defenzív eszközök, a ködök, az elhárító ágyuk, az ellenaeroplanok és az erődítmények, — még a fotográfiák is alig foglalkoznak ezekkel. Egy ilyen repülőgép-feinöböl csak ötvennek kell beérkezni és egy népes, dolgozó város száz és százezer fertőzőnek, asszonyának, gyerekeinek és öregjének untig elég, ha kétszáz gyújtó, fojtó, robbanó, mérgező és fertőző gránát célhoz ér a kilőtt tizezrekből.

A háboru támadással kezdődik: ez rendben van, de miből tudjuk meg, hogy befejeződött?

Ha egy ország minden városa porig égett és becslés szerint az egész lakosságot sikerült kiirtani, ha már azt hiszed, hogy mindent elinézted, akkor jön egy, kettő, ötven, száz rakéta: Monaco vagy Litvánia beavatkozik a nagyhatalmak vitájába, hiszen megteheti, hiszen nem kell hozzá egyéb, mint pár ezer ilyen röppentyű és egy tucat repülőgép, mely azokat irányítja. Mire a győztes győz, azon veszi maga észre, hogy ő sincs a világon, de amíg a világon van, harcolnia kell, mert semmi adatból nem konstalálhatja, hogy a háboru csakugyan befejeződött.

A háborut nem lehet befejezni. Amikor e sorokat írom, már maga Chamberlain, a brit birodalom premierje is vészharangot kongat a fülembe és rémülődzik az uj háboru rémségeitől.

Éppen ezért figyelmebe ajánlom a felelős államférfiaknak laikus megállapításomat: szereljünk le, hiszen háborut ugy sem kezdhetünk, ha egyszer nem lehet befejezni többé. A napokban közölte a svéd külügyminiszter, hogy hány milliárd aranyfrankba kerül a világnak ez a háborus készenlét, ami befektetésnek a legreménytelenebb, mert nem más, mint luxuriózus előkészítése az öngyilkosságnak.

Jó, hiszen boldogok vagyunk, de anyira talán mégsem, hogy meg nem értenénk azt az egyszerű tételt, hogy ez az összeg tíz év alatt legalábbatizszeresére szaporodik s ez a csinos összeg, mely csak arra elég, hogy megkezdjük vele a háborut, bőségesen elég arra, hogy minden háboruokozó bajok gyógykezelését erdeményesen befejezzük.

Már pedig élni még a bolondnak is jobb, mint meghalni a maga drága pénzéért. g. ö.

REKLÁM ÁR!

1 águ csillár Lei 170-től, 2 águ csillár Lei 280-tól, 3 águ csillár Lei 395-től, asztali lámpa Lei 155-től, rádiók 3000 leitől.

SÁNDOR IVÁN & COMP.

ARAD, Bul. Regina Maria 18. Telefon 11—32.

Dobriceanu Mihail az ezredes - prefektus

A nagy közigazgatási átalakulás után azt hinné az ember, hogy elcsendesedett teljesen Aradmegye székháza. Hiszen a vármegye hatáskörének tekintélyes részét átvette a tartomány és a tisztviselők jelentékeny száma is velemént a temesvári tartományi hivatalba.

Mégis a megyeházán ma is munka, elevenség, állandó mozgás él és dolgozik.

Ez az életkedv és munkavágy egy produktív férfi egyéniségéből fakad.

Dobriceanu Mihail ezredes, megyei prefektus ez a férfi, aki kitölti azt az ürt, amit az új közigazgatási alakulás a megyei szervezetben hagyott.

NEM POLITIZÁL TÖBBÉ A VÁRMEGYE

Mintegy fél éve helyezte a felsőbb bizalom az ezredes Aradmegyé élére és ha most visszatekintünk erre a fél esztendőre, úgy jóleső megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy Dobriceanu ezredes-prefektus mit dolgozott, alkotott és hogy milyen tettekkészséggel és munkavágygal folytatja most is tevékenységét.

Dobriceanu ezredes-prefektus soha nem volt közigazgatási ember, hiszen, mint aktív katona töltötte el eddig életét és így annál bámulatosabb volt, hogy egyik napról a másikra milyen rátermettséggel és sokoldalúsággal vált elsőrangú közigazgatási szakemberré. Amellett az ő prefektusi működése eltért a sablonos prefektusi szereptől, hiszen neki egy teljesen új rezsímet kellett bevezetni és kiépíteni. Minden objektív ítélkező elmondhatja, hogy senki ezt nála sikeresebben elvégezni nem tudta.

Már az első napokban kiderült, hogy milyen szervező erő jelentkezik Dobriceanu Mihail ezredes-prefektusban.

Aki visszaemlékezik az új alkotmány alkalmából elrendelt népszavazásra és tudja, hogy kevés vármegyében adtak le több szavazatot öfelsége új alkotmánya mellett, mint itt, az már képet alkothatott magának arról a szervező tehetségről, ami a prefektusban megnyilatkozott.

Dobriceanu ezredes-prefektus működése szerencsésen valósította meg azt az új elvet, hogy a népet el kell vonni a politizálástól. Tény, hogy Aradmegyében is rendkívül elhárpódzott a pártpolitika és a falvakban valósággal állandósult a testvérharc pártpolitikai jelszavak és széthuzások miatt.

Az ezredes-prefektus a legrövidebb idő alatt érvényt szerzett a kormány intencióinak és kiküszöbölte teljesen

azt a káros belső harcot, amit a pártpolitikai tülekedés évtizedeken át meghonosított és amely olykor családok békéjét is feldulta.

Mihelyst a falvak népe látta, hogy a pártpolitika meghalt és senki nem számíthat jutalomra vagy érdemre, csupán azért, mert politizál, egyszerre új levegő költözött be a falvak életébe is.

Ezzel karöltve az ezredes-prefektus átalakította a megye közigazgatási szellemét.

Eltávolította azokat a tisztviselőket, akik kizárólag pártpolitikai érdemeik miatt jutottak valamely pozícióba. Szigorúan eljár mindenkivel szemben, aki akár hanyagsággal, akár korrupcióval bizonyult méltatlannak hivatalára. Mindez azonban nem ment papíron, nem akták szerint intézodött, hanem személyes tapasztalatok alapján.

Az ezredes-prefektus taradhatatlanul járta a megyét. Kicsi falvak, ahol soha még megyefőnök nem járt, örömmel látták, hogy betoppan hozzájuk egy barátságos ur, aki végigérdezi az embereket, meg akarja hallgatni panaszait, azonnal cselekszik és irányít. A községek képe hat hónap alatt megváltozott.

Dobriceanu Mihai egyike volt az elsőknek az országban, aki az egészségügyi offenzívát megindította.

A falvak tisztántartása és higienikus gondozása első feladatai közé tartozott és nagy sikerrel vitte is végbe, hogy ne legyen egyetlen falu sem Aradmegyében, amely járványok fészkeül szolgálhasson.

A TÁRSADALMI HARMÓNIA HELYREÁLLÍTÁSA

Nagy erővel állott az ezredes-prefektus a mezőgazdaság minden ágának szolgálatára. Buzdította, oktatta és támogatta a gazdaközöniséget. Felkarolta a szövetkezeteket, de nagy figyelmet fordított ugyanekkor a kereskedelemre és iparra is. A munkásosztály érezte, hogy az ő sorsán is lendít egy buzgó és szociális érzékkel megáldott magasabb tényező.

Kulturális téren nagyarányu haladást látunk mindenütt. Az iskolák fokozott erővel tudják hivatásukat teljesíteni, a nép szeretete az iskolák iránt megsokszorozódott, az áldozatkészség erősbödött, a lelkesedés minden szép és jó iránt meghatványozódott.

A társadalmi harmónia helyreálltával az osztálysurlóságok elmultak és minden akcióban a nép valamennyi rétege örömmel vett részt.

Az ezredes-prefektus személyéhez közelállók tapasztalhatták a legjobban, hogy milyen sokoldalú és milyen színes felfogásu ember a kormány aradi képviselője. Mindent megfigyelt és a legjelentéktelenebb városi és megyei szükségletek is ismerősek előtte. A legkisebb probléma elöl sem csukta be a szemét.

Dobriceanu Mihai ezredes-prefektus

nem elégszik meg azzal, hogy aktákat intéz, vagy szigorúan fegyelmez, hanem széles látóköre és fantáziája van és a régi értékeket úgy konzerválja, hogy melléjük ujjakat alkot.

Külön emlékezünk meg Dobriceanu Mihai ezredes-prefektus tevékenységéről kisebbségi szempontból.

Az ezredes-prefektus nemcsak hangoztatta mindig, hogy nem ismer nemzetiségi vagy felekezeti különbséget, hanem valóban így is járt el félévnél hosszabb vezetői működése alatt minden téren.

Előszobájában állandóan ott láttuk a vármegyei magyarság tagjait is, akiknek panaszát a legnagyobb türelemmel hallgatta meg és mindig méltányosságot tanusított. A magyar községekben is számos alkalommal tett látogatást a szolgáltatott igazságot. Az elsők között valósította meg az új közigazgatási törvény intézkedéseit, hogy a magyarlakta falvak vezetőségébe magyarok is döntő szerepet kapjanak.

Sehol nem türte a faji vagy felekezeti torzsalkodást és minden ellentétnek, amely azelőtt a kisebbségi lakosság elégedetlenségét provokálta, véget vetett. Megszüntek az inzultusok vagy brutalitások, amik valakit azelőtt akár magánosok, akár meggondolatlan hatósági személyek részéről is érték, azért, mert magyarul beszélt, vagy mert zsidó templomban imádja istenét.

Mindenki nyugodtan és zavartalanul járhatott napi munkája után. Az ezredes-prefektus ilyenirányú működésének nagy része van benne, hogy

itt a határszélen a teljes nyugalom, békesség és egyetértés honol és a hazafias akciókban a lakosság nemzeti-ségi vagy vallási különbség nélkül elől jár.

Nem kellett ide szigor vagy megtorlástól való félelem. A lakosság megismerte az ezredes-prefektus intencióit és jóindulatot, a kisebbségekkel szemben való méltányosságát és ennek dus eredménye nem is maradhatott el.

Dobriceanu Mihai ezredes-prefektus megelégedéssel tekinthet vissza az új közigazgatási rezsim életbelépte alkalmából eddigi eredményes működésére és mi nagy örömmel látjuk, hogy továbbra is ő áll a megye élén.

HIRLAP

a legelterjedtebb magyar
kisebbségpolitikai napilap

A R A D

Str. Meşianu 1. — Telefon 97.

Magyar elterjedtségénél fogva a legeredményesebb hirdetési organum.

Rend lesz a torony alatt!

— MONDJA VLAD ALEXANDRU TÁBORNOK-FŐPOLGÁRMESTER

Az új főpolgármester hivatalbalépése óta a legnagyobb erőfeszítéssel dolgozik azon, hogy eltüntesse a városházáról azokat a szomorú nyomokat, amelyeket a gyakori rezsimváltás következtében előállott zavarok hagytak.

A protekciós kegyenc-rendszer valóságos kiskirályokat termelt ki magából és — minden tiszteletünk a kivételké — sok tisztviselő akadt, aki hivatalában az idő nagy részét politizálással vagy intrikák szövésével töltötte.

Egyes helyeken a restancia már elborította a porosodó iróasztalokat és a város polgárságának életbevágó fontosságú ügyei halasztást szenvedtek a városháza uralkodó alandós zavaros állapotok miatt.

Vlad Alexandru tábornok-főpolgármester helyettese: Bejan Romulus dr. polgármester szigorúan megköveteli mindenkitől, hogy olyan precízen, korrektül és szorgalmasan dolgozzon, mint ő maga, akinek közismerten puritán egyénisége minden gyanú és bizalmatlanságon felül áll.

Az a néhány hét, amióta a városháza adminisztratív szervezete az új rezsim irányítása alatt működik, máris meghozta a maga örövendés eredményeit. Sok helyes, célszerű, igazságos és gyakorlati értékű rendelkezés irányítja a tisztviselői kar munkáját.

Nem akarjuk itt pontról-pontra felsorolni azokat a nagyszabású és már régén megoldásra váró terveket, melyeket az új rezsim megvalósításra kitűzött.

Mindenki ismeri ennek a városnak régi problémáit, de egyszersmind tisztában van azzal, hogy ezeknek az égetően sürgős problémáknak megoldására csak pártonkívüli személyiségek alkalmasak.

Az új rezsimre vár az a nagy munka, amely ezt a fejlődésben elmaradt várost modern, lüktető életű nagyvárossá emeli. Száz százalék a bizonyosság, hogy az új rezsim minden tekintetben meg fog felelni ennek a várakozásnak.

A város polgárságának szeretete, ragaszkodása és bizalma fogja Vlad Alexandru tábornok-főpolgármestert és szűkebb vezérkarát támogatni ebben a munkájában.

— ÉJJEL-NAPPAL szívesen dolgozunk a közönségért, — dolgozzék a közönség is velünk. Minden közérdekű közleménynek helyet adunk, — minden igaz sort továbbítunk. Ne sajnálja senki az idejét: önmagának és embertársainak használ, ha nem hallgatja el mondanivalóját! Az „Ország-Világ” huszonnyolc év óta tántoríthatatlanul állja a helyét, — mindig és mindenütt a közönségért a közönséggel!

Igaz ember

IRTÓZIK A HÁBORUTÓL, — IGAZ EMBER A
BÉKÉBEN REMÉNYKEDIK!

Az okos, a fölényes, a művelt, a világos fejű, a józan ítélletű és messzire látó politikai bölcsek napról-napra éle-
sebben állítják, hogy nem lesz háboru.

Hangos mozsarak csak, amik az orrunk előtt durrog-
nak. Ijesztő, vagy inkább csak vakító petárdák, amelyek
annál vészesebben sísteregnek, szélesebb füstjük és görög-
tüzük mögött tárva a kapu, melyen a békés megegyezés
mondatai bemasírozhatnak.

Adja Isten, hogy a bölcsek ne tévedjenek és a gépfogy-
vercső, amelyet derűs okuláréjukon kapanyélnak néznek,
tényleg kapanyélnak is bizonyuljon, — bár a régi cigány-
viccből tudunk olyan kapanyélről is, amelyik, ha a Magassá-
gos akarja, — elsül.

Egy világ izgalma és idegláza árad az ujságok vezér-
cikkeiből. A politikusok beszédei hol ostorcsapásként, hol
arculütésként csattannak. Manikűrözetlen kezek csárdást
hárfáznak idegszálainkon és keserű mondatok, mint kancsu-
kák, ólmos bojtjai csapkodnak a homlokunkban.

És mégis higyjünk, reménykedő, bizakodó, tiszta, az
Égre felmerengő hittel abban, hogy a csattogó mondat ra-
kéták mögött nem a háboru, a béke készül.

Csak a békében reménykedjunk egyedül.

Nem a gyávák, a meghunyászkodók, a megriadtak resz-
ketésével, de az emberi fajok várontásának borzalmaitól
utálkozó férfiak nemes, emelkedett tiszta hitével.

Ne higyjetek azoknak, akik a háborut megváltásnak
prédikálják. Hazug és ostoba prédikátorok ezek, akik vagy
nem látták, vagy elfelejtették egy háboru borzalmait.

Az öldöklés, a pusztítás, a gáz, a bomba, a kenyérjegy,
az özvegyi fátyol, anyák könnye, gyermekek züllése, a kuko-
ricaháncsból sodort cigaretta, a széntelen tél, a poshadó ivó-
viz, az örvöngő tifusz, a csonka emberroncs, a tömegtemető,
a sárbafulldt szekerek roncsai. árkok mélyén temetetlen
lovak kadáverei, elszórt véres katonasapkák, törött puskák,
csonkig égett falak, elpörkölt gyümölcsfák, batyukkal ván-
dorló, vánszorgó menekültek, piszkos, zsufolt vagónok, rek-
virált petroleum lámpák, eltüzelt kerítések, letaposott veté-
sek, városrészeket átítató jodofórmszag, elsötétedett uccák,
elzüllött hadiözvegyek, kolduló apátlan, hazátlan kölykök,
pezsgőbe tobzodó halálfélelmek, rongyos hadifoglyok, béna
hősök, kifent untauglichok, feldult családok, filléres hadise-
gélyek, rabló katonaszökevények, halálraitélt bujdosók, az
éjszaka csöndjében pántlikátlan vonalu menetszázadok,

összeemlő frontok, zavaros höferek, kiakasztott veszetesglisták, — összketve bóbított hivatalos iratok, elérthetelenné, egy életen át kugorgatótt bankbetétek, irigyelt felmentettek, gyűlölt hadigazdagok, kapzsi kofák, árpakávék, utált melassz cukrok, gyűlölt félbarna ujságpapírok, suttozott rémhírek, bakkanó családok és zsufolt tébolydák . . . emlékeztek: ez volt a háború!

Ez volt a háború!

Erre emlékezzetek mindig, ne a váltó moratóriumra, a hazbérnemfizetésre és egyéb ilyen primitív gondeltólásokra.

A háború nem viszi le a gondot a vállatokról. Tragédiát ezerszeresen megnöveli. Perceidet pokollá, éjjeidet álmatlanná, jövődet reménytelenné súlyosbbitja.

Hogy eltörpül mellette holmi társadalmi bizonytalanság apró kis bosszúsága, tüszurása, gyógyító nyavalyája.

Ostoba és komisz emberek, akik a háború rémségét áhitják, hogy átmeneti gondjaiktól szabaduljanak.

Az igaz ember irtózik a háborútól.

Áz igaz ember a békében reménykedik.

És bármilyen idegesítő is az ujságok szóharca, akármi-lyen kattogó is a politikusok mennydörgése, bármily borus is körötte az égbolt, az igaz ember a mindeneket megváltó békében bizzék, emelkedett, töretlen, tiszta, egy jobb jövő hitébe vetett reményével.

A borus ég még enyhe napfényre derülhet, a háziur mégis csak adhat haladékat, a végrehajtó se viszi el csak a butort, az óvatolt váltoórt.

Az életet, a félkarodat nem kell odaadni az uzsorásnak.

A háború a váltóddal nem törődik, — a vakságodat, a véredet, a lelkedet, az életedet követeli.

Ember, okos ember, szegény ember, megkínzott ember: ugye, nem a háborút akarod!

TISZTVISELŐ-BLOKKHÁZ
A NYÁRI SZINHÁZ HE-
LYÉN. A napilapok megir-
ták, hogy a Nyári-színházat
tüzrendészeti és városszépé-
szeti szempontból le fogják
bontani. A könnyü muzsa
csarnokát tehát halálra itél-
ték és a közeli napokban már
a kőművesek csákánya fog
visszhangozni azon a helyen,
ahol évtizedeken át a nyári
hónapokban vidám zene har-
sant fel, kacagás verte a fala-
kat és tapsorkán viharzott.
Néhány hét múlva már üres

térség lesz a Nyári-színház
helyén, de nem sokáig, mert
a város vezetősége gondoskó-
dik a felszabaduló telek be-
építéséről. Beszéltünk dr. Be-
jan Romulus, alpolgármester-
rel, aki elmondotta, hogy a
város vezetősége a lebontandó
Nyári-színház helyén
tiszttviselő-blokkházat
szándékozik építtetni. Hogy
a város vezetősége komolyan
foglalkozik ezzel a tervvel,
az is bizonyítja, hogy már
ajánlatokat is kért.

Öszinte szavak

TITEANU EUGEN SAJTÓ ÉS PROPAGANDA-
ÜGYI MINISZTER URHOZ

Altalános vélemény, hogy elég volt az elméletekből, amelyek a tőke körül hadakoznak a hivatott és nem hivatott közgazdászok. Torkig van velük a gazdasági közvélemény, aminthogy

végzetesen elég volt az amatőr tanácsokból, a lírai és az álhazafias ellágyulásból, amit azért zudítottak szóban és írásban a publikumra, hogy ha már pénze nincs, ha jövedelme csökken, legalább tetszetős definíciókkal játszadoxhassék.

Sajnos a definícióval nem lehet házbért fizetni és hiába tudná a nagyérdemű közönség a háboru utáni korszak valamennyi pénzpolitikai felfedezését, ezzel az idej tankönyv-vásárlást nem lehetne lebonyolítani.

Sokat hallottunk arról, hogy milyen feladatai vannak a tőkének. A sok selejtes frázissal szemben végre a kormányzat félre nem érthető, nyílt és világos formában mutatott rá arra, hogy milyen szociális kötelezettségek teljesítését várja a tőkétől, továbbá a vállalkozásoktól, amelyek a tőkét kezelik és őrzik. A dolgozó társadalomnak ezek után nincs szüksége újabb magyarázatokra. Ez a társadalom, hogy rögtön a dolog velejére térjünk, mindenekelőtt

meg akar élni.

Munkát akar, igenis, egzisztenciát, pénzt. Bármilyen hálás és népszerű szerepben tetszelegnek azok, akik közéleti ambíciójukat a tőke újabb és újabb megrendszabályozásában szeretnék kiélni, némi türelmet kell kérni a vakmerőségig bátor dilettánsoktól.

Senkinek sem érdeke olyan közhangulatnak a kialakítása, amelyben valósággal bűnnek számít, ha valakinek pénze van. Még kevésbé közérdek, hogy a vállalkozó kezdeményező tőke büntetésben részesüljön azért, mert dolgozni akar.

A mi társadalmunkat soha, senki sem tanította arra, hogyan kell pénzt szerezni. Sőt: nem is gondoltak arra, hogy ebben a tekintetben értékes tanácsokat lehetne adni az embereknek és hogy pénzhez lehetne juttatni egész társadalmi rétegeket, még pedig anélkül, hogy politikai frázisok köpönyegében kommunista ideológiákat csempésszenek be a köztudatba, vagy hogy ingoványos elméletek lapvilágába csalogasság az embereket.

Hány ezer romániai munkás és iparos gazdagodhatott volna meg a milliókból, amelyeket a külföldi ipar silány portékáiért adott ki az ország!?

Ezer mérnöknek lehetne biztos egzisztenciája, jól menő irodája, szépen berendezett lakása, abból a pénzből, amit nálunk az építetők — szakszerű, őszinte ellenőrzés hiányában — feleslegesen kiadtak, illetőleg tőlük járatlanságuk révén elvettek. Megdöbbenő, mennyi és milyen hibája van a legtöbb háznak!

Összeegyeztethető országunk agrárjellegével népünk földmivelés, állattartás, gyümölcskultúra, növénytermesztés terén tapasztalható elmaradottsága?

Hány ezer képzett gazdaifjunak adhatott volna kenyeret a nagystilű, valamennyi faluba behatoló felvilágosított tevékenység, hány százalékkal emelhetne volna a falu jövedelmességét a radikális tempóban keresztülvitt felvilágosítás?

De ha más sem történt volna, csak annyi, hogy különböző kedvezményekkel elősegítik a nyugdíjasoknak a falun való letelepedését (és nem törik magukat a magasabb lakbér után a város, mint utolsó szolgálati hely után), mennyit pénzelhetne ebből a falu, milyen egészségesen kapcsolódna bele a nyugdíjas közalkalmazott a falu szociális és kulturális fellendítésébe!

Romániának nem érne meg néhány millió leit, hogy nemzetiiségre, fajra és felekezetre való tekintet nélkül, hogy érettségizett fiatalembereket küldjön százsámra szerte a világra, taníttassa ki őket a nagy tradicionális angol kereskedőházaknál, a világhírű svájci szállókban, az élénk, ügyes gyarmati kereskedelemben és ezek az ifjak kutassanak piacot, szerezzenek tapasztalatokat és termeljék ki soraikból a világlátott, energikus exportőrt.

Törődött már valaki nálunk komolyan a romániai művészet értékesítési problémájával? Nagyszerű román és magyar pikturánk — különösen a nagybányai híres festőkolónia — ötvösművészetünk, szobrászatunk, ötletes kerámiánk nem állná meg a versenyt a kontinens pénzbe országában? Egyengette valaki a romániai könyvek útját idegen világban élő véreinkhez? A hazai könyvét — többségi és kisebbségi könyvét —, amely páratlan erejű összekötő kapocs lenne az Amerikába, Dél-Afrikába, a világ bármely tájékára szakadt román, magyar, német testvéreinkkel.

Iróink nem találhatnának utat a világ egyéb részeibe, ha a fordítás, a reklám, a terjesztés kérdését rendszeresen intéznék!

Szakemberek szerint pompás szabadalmak százai hevernek a bucurești szabadalmi irodákban, nincs propaganda, nincs siker.

Nagyszerű, nagyképzettségű, tapasztalt és biztos ítéletű férfiak megszervezett kezdeményezéséből kellene kialakítani a programot, amely lehetőségeket tár fel és ha kell, az állam tekintélyével és erejével küzd le a kezdeti nehézségeket.

Piacot, termelési lehetőséget, munkaalkalmat, több jövedelmet kell találni a nép, a falu, a város számára.

Ezek a produktív jövedelmek még ilyen válságos korszakban is felhasználhatók.

A titok nyitja nem pénz, hanem tisztség, meglátás, tehetség, gazdasági érzék és reális tapasztalat.

De a tanácsba, amelynek szabad és független vélemény alapján kell eszméket termelnie — nem frázisokat, nem új hivatalokat, nem koncessziókat, hanem egészséges, üzleti alapon nyugvó ötleteket! — hivatalos lehet az ország valamennyi polgára, akinek van valami mondanivalója.

Vécátömlésesítés a városházán

Az aradi primárián az új rezsim vezetősége valószínűsítő fiatalító műtétet hajtott végre a toronyalatti közigazgatás tisztviselői karán. Az ügykezelés új beosztása után a fontos ügyosztályok vezetésében következtek be személyi változások. Távozik a városi vezértitkár, a főügyész, a főmérnök és a főszámvevő. A felsorolt ügyosztályvezetők hosszú munkában eltöltött eredményes szolgálati időre tekinthetnek vissza.

Mindegyik évtizedekig szolgálta a várost becsülettel, szorgalommal, tudása és tehetsége legjavával.

Ugy a felettes hatóságok, mint a város közönsége mindenkor elismeréssel adózott ezeknek a főtisztviselőknek, akik elérték szolgálati idejük kornatarát és így a törvény rendelkezései szerint nyugalomba vonulnak és ezzel átadják helyüket a fiatalabb erőknél.

A város vezetősége a fiatal vezető tisztviselőktől reméli azt a gyorsabb tempót, amelyet a mai idők megkövetelnek, hogy a városháza ügykezelésében fennakadás ne álljon elő.

A tempót dr. Bejan Romulus alpolgármester diktálja, aki maga jár elől jó példával a köteleességteljesítés terén. Az alpolgármester fáradhatatlan munkaerővel igyekszik átalakítani a városháza belső életét. Katonai pontosságot és felelősséget követel a tisztviselőktől. Naponta ő az első hivatalában, végigjárja az összes ügyosztályokat és behatóan érdeklődik minden tisztviselő munkateljesítménye iránt.

Néhány hetes működése alatt máris hatalmas eredményt ért el és így remélheti, hogy hamarosan olyan mintaszerű lesz a város közigazgatása, mint ahogyan azt az új közigazgatási törvény előírja.

— AZ ELIT PARFUMERIA dusan felszerelt raktárával felkészülten várja az iskolászezont. A legmodernebb és legkifinomultabb testápolási kellékek tömege sorakozik egymás mellett az izléses üzlet pultjain, hogy rendelkezésére álljon olcsó árakkal és figyelmes kiszolgálással a gondos szülőknek.

Eset, mely az úrvezetők feketekönyvébe kívánkozik

Megirták a napilapok azt a megrendítő autószerencsétlenséget, amely a napokban Győr mellett történt. Egy bucureștii ezredes autójával halálra gázolt egy földmivest. Maga az autó felfordult és utasai is megsérültek. A szerencsétlenségnek szégyenteljes epilógusa volt, amelyről csak most emlékeznek meg a fővárosi napilapok.

A szerencsétlenség színhelye mellett egy romániai rendszámú autó robogott el. Az autóban ülők jól láthaták, hogy mi történt az országuton, de megtudhatták a szerencsétlenül járt bucureștii rendszámú autó utasainak segélykéréséből is.

A robogó autóból a segélykérésre ezt a szokatlan választ adták:

— Nem érünk rá!

És valóban nem állt meg az autó, hogy a bennülők az országuton szerencsétlenül jártaknak segítséget nyújtsanak, bár látták, hogy honfitársak szorulnak segítségre. Eddig még nem sikerült megállapítani a tovaszárguló autó utasainak kilétét.

Ritkán fordul elő, hogy bajtársias érzésből kivetkőzve megtagadja valaki a segélynyújtást.

Minden autóst kötelez erre a nemzetközi szokás és az emberi szolidaritás, amely ilyen esetekben nem ismer semmilyen megkülönböztetést ember és ember között.

Az ismeretlen romániai gépkocsi utasai nagyot vétettek az emberi érzés ellen, amikor honfitársaikat segítség nélkül ott hagyták idegen állam országutján.

„MATUZ”-féle csillárok kizárólagos eladási helye, eredeti gyári áron. Szeptember hónapban minden csillárhoz INGYEN adunk valódi „TUNGSRAM” égőket. A csillárok díjmentes felszereléséről is gondoskodunk. További készpénzárak mellett 6 havi részletre kiszolgálunk.

Szabó Albert

üveg és porcellán nagyáruháza.

— KÖZÉRDEKŰ CIKKEKET az ország minden részéből bárki beküldhet az „Ország-Világ” szerkesztőségéhez.

Igazságot a kereskedelemnek

(Beküldött kézirat.)

Amikor a fejlődés folyamán a különböző foglalkozási ágak kialakultak, jelentős szerep jutott a kereskedelemnek is. Az ókor kereskedői nemcsak az áruknak megfelelő elhelyezésével foglalkoztak, hanem — mint utazók — sok felfedezéssel gyarapítva az emberiség ismereteit kulturmunkát is végeztek. A kultúra, haladás pionirjai voltak. A kereskedők úttörő munkájának jelentőségét igazolja, hogy a nagy világbirodalmak kialakulásánál is jelentős szerepet játszottak. A manapság sokszor lekicsinyelt kereskedelem tehát ugy a multban, mint a jelenben igen előkelő helyen szerepelt a szakmák sorában.

Mi az oka mégis az érthetetlen kereskedő ellenes hangulatnak?

Az kétségtelen, hogy a kereskedelem közvetítő szerepére mindig szükség volt és a mai modern világ szintén nem nélkülözheti azt. Mégis a szakmai határok szükségszerűtullépése és egyéb körülmények miatt kihangsúlyozzák az érdekellentéteket és az ezzel járó versenyek folytán sokat foglalkoznak a kereskedelem bajaival.

A kereskedelem a maga fontos szerepében mindig igazolta létjogosultságát

és néhány kardinális tétel szemellett tartásával visszanyerheti ugy a közvélemény megbecsülését, mint a kereskedő és iparostársakkal való harmonikus együttműködés lehetőségét.

A háboru utáni idők, illetőleg a hosszantartó gazdasági válság, azelőtt sohasem tapasztalt szokatlan magatartásra kényszerítették a gazdasági életet. Új fogalmak születtek és nyertek alkalmazást sok régi meghatározás és gyakorlat pedig a lomtárba került. Ez utóbbiak közé tartozik a **kereskedői etika** is, amelynek jelenléte sok bajt előzött volna meg. A hitelélet nehézségeiről nem is beszélve, csak a tisztességtelen verseny kérdését nézve, olyan visszásságokat találunk, amelyek sürgős rendezése elsősorban a tisztességes kereskedelem érdeke volna.

Ki kell küszöbölni az egészségtelen és káros versenyt.

A tisztességtelen verseny elfajulásának gátat kell vetni. Ne akarjuk a hibát mindig másokban megkeresni, mindenki nézzen körül a saját portáján, illetőleg a saját foglalkozási ágában. Erre törekedjenek tehát a kereskedők, az iparosok és erre nevelik a kezük alatt fejlődő jövő generációt is.

A legutóbb felvetődött szabott ár kérdésének megoldását a helves utra való visszatérésben szintén igen célravezetőnek tartanám, mert

az alku megszüntetésével nagyot haladunk a nyugat felé és a jó érzésű vevőközönség bizalmát is megnyerjük.

Tisztességes haszonra kalkulált jóminőségű árut mindenki szívesen vásárol. A szabott árak bevezetésével máris szűkebbre zsugorodna a tisztességtelen verseny kérdése.

Igen fontos probléma még az egyes foglalkozási ágak hatáskortülépése is. Az biztos, hogy nem sok iparos egyben kereskedő is, miután részben a saját, részben más által készített termelvényeket börtjában árulja. Másrészt a csak kereskedő az iparágak egész soraát foglalkoztatja, hogy üzleti forgalmát lebonyolítsa.

A kereskedő és iparos a gyakorlati élet által diktált szükségyszerűség folytán oly helyzetet teremtett, hogy egyik vagy másik tevékenységének súlyos válságot jelentene.

A kérdésnek szociális szempontból való tárgyalásánál figyelembe kell venni azt a nem lényegtelen körülményt, mely az államra nézve sem közömbös, hogy az a kereskedőréteg, amely az ország lakosságának tekintélyes részét képezi, miből és hogyan él még. — Ne akarjuk a kereskedelem közvetítői tevékenységét kórlátozni semmilyen módon, mert még nagyon messze vagyunk a fejlődésnek attól a fokától, amikor a szabadkereskedelmet kiküszöbölhetjük. Becsüljük meg ezt a foglalkozási ágat és segítsük törekvéseit, mert a termelt javaknak megfelelő helyre való juttatása legalább olyan komoly és elsőrendű feladat, mint maga a termelés. Ismerje el mindenki jelentőségét és fontosságát és szolgáltasson „igazságot a kereskedelemnek”.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

k—o.

Frontot a zugmulatók és a tömegszállások ellen

Az utóbbi idők bünesetei — betörések, lopások — nyomozása során a rendőrség arra a tapasztalatra jött, hogy a hivatásos bűnözők rendszerint ugyanazokon a nyomortanyákon és tömegszállásokon találhatók meg és haszánkormányhoz jutnak, ugyanazon kétes lebujokban mulatoznak és dorbézolják el a bűnös uton szerzett pénzt.

De nemcsak a kisebb bűnözők, hanem a nagyobb bűntettek elkövetői is ezekről a helyekről kerülnek ki és ezeken a helyeken fordulnak meg.

Belügyminiszteri rendeletre a rendőrség tervbe vette a tömegszállások és kétesbujók fokozatos megszüntetését.

Ezeken a tömegszállásokon és undorítóan piszkos lebujokban születik meg rendszerint a bűnös esetek terve. Itt dolgozzák ki az összeverődött hasonszőrü gonosztevők részletesen betöréseik, vagy tolvajlásuk programját. Ha ezek a helyek megszűnnék, kevesebb alkalmuk lesz a bűnözésre hajlamos embereknek, hogy egymással megismerkedhessenek.

Elsősorban a becsalikocsmák megszüntetését tervezi a

rendőrség. A razziákat végezni szokott detektívek tapasztalatai alapján állítják össze azoknak a lebujóknak a listáját, amelyek kimondottan az „alvilág” tanyái. Ezek ellen az egészségügyi szempontból is erősen kifogásolható gyanus helyiségek ellen a rendőrség a legerélyesebben fog fellépni és szükség esetén bevonatja az italmérési engedélyeket és bezáratja az üzleteket.

A lebujkocsmákon kívül az ismert nyomortanyákat és tömegszállásokat igyekszik a rendőrség a lehetőség szerint megszüntetni, ahonnan az esztendők során át a bűnözők százait kísérték a prefekturára. A büntettek elkövetői majdnem minden esetben azt vallották a rendőrségen, hogy ezeken a nyomortanyákon ismerték meg egymást és ott tervelték ki az elkövetett bűncselekményt.

A tömegszállásoknak és nyomortanyáknak az eltüntetése sokkal nehezebb feladat elé állítja a hatóságokat, mint a kéteshírű zuglokálok bezárása. Azokat az embereket ugyanis, akik az ilyen elképzelhetetlenül borzalmas tanyákon találnak szállást, valahol mégis csak el kell helyezni. Ez a probléma alapos gondot okoz azoknak, akik hivatva vannak a megszüntetett nyomortanyákról kiszorult szerencsétlen lakók elhelyezéséről gondoskodni.

HOL ÉPÜLJÖN A J VÁSÁR-UNIVERSITY RÉSZÉ LENNE, CSARNOK? A Central-mozi ahol imponáló és a város megszüntetéséről más helyen szükségleteinek megfelelő irunk. Az így felszabaduló épületet a város vezetősége még pedig akként, hogy a város vezetésének úgy akarja átalakítani, hogy a régió nélkülözött és nagyon sokszor tervbevett vásárcsarnok nyerjen benne elhelyezést.

Ez a terv nem vivta ki mindenki helyeslését. Igen komoly érvek és megfontolások ellenzik ennek a tervnek megvalósítását. Szakemberek felfogása szerint vásárcsarnokot nem tanácsos mellék-uccák között, szűk közlekedési lehetőségek mellett létesíteni. A Central-mozi épületét tehát kár lenne erre a célra átalakítani.

Akad olyan vélemény, hogy a vásárcsarnok céljaira a legmegfelelőbb hely a Catedralei-tér baloldali

University része lenne, ahol imponáló és a város szükségleteinek megfelelő vásárcsarnokot lehetne építeni, még pedig akként, hogy a mozi telkét és a tüzoltó lak-tanya telkét házhelyekké parcelláztatja a város és az így befolyt pénzből fedezné az építkezési költségeket. Ez a vélemény szembeszáll azazal a felfogással, hogy a tere szabadon kell hagyni. Városszépészeti szempontból — mondják ennek a megoldásnak hívei — nem lehet kifogás, mert maga a gör. kel. székesegyház összhatását nem rontja le a tér baloldali részére építendő vásárcsarnok.

A vásárcsarnok létesítésének terve ezuttal igen komoly és — úgy értesülünk — hamarosan meg is fog valósulni.

„Nem engedünk drágítani“

A kormány egyes tagjai és vezető exponensei hónapok óta hangoztatják, hogy nem engedik megdrágítani az elsőrendű közszükségleti cikkeket. Harcos csatakiáltások hangzanak el minden oldalról és a jó isten tudná megmondani, hányszor hallottuk már, hogy

„nem engedek drágítani“.

Rendben van, tudomásul vesszük, hogy mindenki, akinek ebbe beleszólása van, felköti a kardját, ha előtte drágító szándékot csak mondani is merészkednek. Olyan maximalistát még nem látott Európa, amilyenvel fejbevégezzük az árdrágítókat.

Rendben van. Nemcsak, hogy tudomásul vesszük a kormánynak eme dicsőretreméltó szándékát, hanem jószívvel sikert is kívánunk nekik. Lelkünk mélyén azonban halvány balsejtelmek élnek: félünk, hogy a kormány kardja nem lesz elég éles.

A mult tapasztalatai ugyanis arra tanítanak, valahányszor az élet és a kormányparagrafus szembe került egymással, mindig az élet kerekedett felül és a paragrafusnak, akármilyen éles kardja is volt feltűzve, szégyenszemre meg kellett lapulnia.

Adja az isten, hogy e balsejtelmek ne váljanak valóra és a kormány dicsőségövezve kerüljön ki a csatából — futamitsa meg az árdrágítókat a mi lelkünk és különösen zsebünk örömeire úgy, hogy hirmondó se maradjon belőlük.

Van azonban itt egy másik kérdés. A CFR is emelte a tarifáját. Ez nem drágítás? Emelkedtek a különféle illetéktaxák is. Ezek is kimerítik a drágítás kritériumát. Ezek éppen olyan közönséges drágítások, mintha a kenyér és a liszt árát emelnék fel. Ezek ma már éppen olyan közszükségletet jelentenek, akár csak a kenyér.

Ennélfogva, ha az állam állandóan emeli a maga portékájának az árát, ez pontosan annyi, mintha a kenyeret drágítaná meg. Furcsán, mondhatnók groteszkül hangzik a „nem engedek drágítani!“, mert ezzel egyidejűleg ott terheli mind jobban és jobban az adóktól amugy is görnyedő polgárt a kormányzat, ahol erre alkalom adódik.

Vegyék tudomásul azok, akiket illet, hogy akármelyik oldalról emelik az árakat, legyen az akár állam, akár a lisztkereskedő vagy pék, az nem egyéb, mint közönséges árdrágítás.

Az adófizető nem tesz különbséget és éppen úgy fele torokkal kiáltja a kormányzat felé, mint a sarki fűszeres fülébe:

Nem engedek drágítani!

Emlékezünk . . . imádkozunk . . .

(Levél az Ország-Világ szerkesztőségéhez.)

Lapunk egyik legutóbbi számában felhívjuk olvasóinkat, hogy tudásukat, képességeikkel, meglátásaikkal, észrevételeikkel támogassák munkánkat. Ajánlják fel szövegeiket embertársainknak s e lap hasábjain megjelenjenek közérdekű mondanivalóikat. Azóta a levelek tömege érkezett szerkesztőségünkbe. Olvasóink megértették felhívásunkat és nagy érdeklődéssel figyelik akeiönkat. Természetesen nem közölhetjük le valamennyi levelet egyszerre — de minden beküldött levélre sor kerül.

Most, amikor az ujságok és a rádió szinte percenként hozza a riasztó háborus híreket, szenteljünk néhány percet a világháboruban hősi halált halt halottaink emlékének . . .

Mondják, hogy a háboru óta elmateriálizálódtunk s csakugyan, a ma emberének szinte elképzelhetetlen, hogy egy anyagi értékkel nem bíró eszméért milliók kerekedjenek utra és küzdve és harcolva, éhezve és fázva, mocsárban és sziklák között, hőségben és fagyban, papirosbakkancsban és csalánruhában a tulerővel szemben is diadalmasan előrenyomuljanak. A világháboru katonái ezt mutatták meg.

Mi adta nekik az erőt hozzá?

Az a vágy, hogy a csatatérnek szörnyü pokla minél távolabb kerüljön az otthontól, hogy odahaza épségben maradhasson az ideál, a tisztaság, a nemesség, az emberi szív, családi boldogság, szülők, gyermekek, feleség: szóval az Isten elképzelése, Isten gondolata szerint való világ.

S ebben a küzdelemben kilobban a világ minden részében millió és millió férfiélet. El lehet-e felejteni őket?

A rokitnöi ingoványok és a doberdói sziklák, a limanovai drótok és az erdélyi havasok látták, hogy a katona a mérhetetlen tulerővel szemben is elszántan küzd addig, mig a hitét el nem veszti. A katona a hitét sohasem vesztette el, halálba ment érte, de ezt a mindent fentartó hitet elrabolták tőle mások, akik az erény gyémántját sárba taposták.

Mi lett ennek az erkölcsi tótágasnak a következménye? Jobb erről nem beszélni! . . .

Ílát ezt el lehet felejteni? Nem lehet, nem szabad elfelejteni, sőt örökké emlékezni kell rá. Most is, amikor a gyülölet engesztelhetetlen furiaként röpköd a levegőben, eszünkbe kell hogy jusson, — lobogjon, lángoljon ez az emlék a lelkünkben.

Emlékeznünk kell millió testvérünk sáros, tépett, véres ruhájára. szétroncsolt testére. Ha valaha valaki, akkor a mostan élők nagyon is tapasztalhatják, hogy az emberi akarat önmagában véve semmi, céljainak eléréséhez más is kell. Hogy mi ez? Az, — amit a Szent Városból kiindulva a világ minden részében most minden igaz lélek cselekszik, — ne csak emlékezzünk, hanem imádkozzunk is.

Imádkozzunk, hogy sugározzék lelkünkben az ő önfeláldozásuk, élet-halálharcuk a békéért és frissitse fel szívünket kicsordult vérük ereje. Ezekre van szükség a mai boldogtalan világnak és ezek nem jönnek maguktól, hanem imádkoznunk kell értük.

Emlékezzünk... imádkozzunk...

B. J., 100%-os hadirokkant.

Süket fülekbe tévedt miniszteri szavak

(Levél a szerkesztőhöz.)

Engedje meg Szerkesztő ur, hogy felhívjam figyelmét a **gorombán bánnak a beteg tagokkal, mint azelőtt.**

munkásbiztosítópénztárra, mely-intézmény tudvalevőleg horribilis összegeket inkasszál munkásoktól, tisztviselőktől és egyéb kisjövedelmű alkalmazottaktól. A befizetett százmilliókkal szemben azonban alig nyújt valamit. Tessék elhinni, uton-utfélen csak panaszok hangzanak el eme intézmény ellen, melynek hatósági asszisztenciával, végrehajtókkal és árverések útján is beinkasszálja a törvény által kötelezett tagoktól a magas illetményeket, ha azonban valakinek szüksége van rája, akkor az, amit nyújt, a semmivel egyenlő.

Nemcsak a kormányzat, de — feltételezem — maga a helyi igazgatóság sem tudja, hogy azoknak a szerencsétlen bebiztosítottaknak, akik betegségük következtében a munkásbiztosítóra szorulnak.

Mostanában minden közhivatalban új szellem uralkodik. Minden közhivatalban megvalósult a jelszó: a tisztviselő van a közönségért. Csak éppen a munkásbiztosító és betegsegélyező pénztárba nem hatolt be az új idők mindent felfrissítő szelleme.

Ennél az intézmánynét éppoly

A gyógyszerellátás valóságosan szégyenletes. Csak a legprimitívebb gyógyszereket lehet a pénztartól kapni; ha a szegény betegnek olyan orvosságra van szüksége, amelyik tényleg használ, akkor egész nyugodtan elmehet a legközelebbi patikába és pénztért szerezheti be magának a gyógyuláshoz szükséges medicinát.

Szóvá kellett ezt tennem, hogy felhívjam az illetékesek — de különösen a hivatal érlyéről ismert igazgatójának figyelmét arra a tarthatatlan helyzetre, amely ebben a munkások és munkaadók pénzén fentartott intézményben uralkodik.

Ide nem jött meg az a szigorú utasítás, hogy a munkásokkal is emberségesen bánjanak úgy a tisztviselő, mint a — tisztelet a kivételnek — az orvos urak is?

Higye el, tisztelt Szerkesztő ur, indokolt az a hihetetlen elkeseredés, ami a Munkásbiztosító Pénztár ellen lábra kapott. Úgy látszik vannak még hivatalok, ahol még mindig nem értik meg a kormányzat intencióit!

Egy munkásbiztosítói tag-

Felszámol a városi moziüzem

EMLEKSOROK A PRIMARIA NAPLÓJÁBA

Az új közigazgatási törvény értelmében, mely kényszeríti a városokat arra, hogy likvidálják a deficités üzemeiket, Aradváros vezetősége elhatározta, hogy legkésőbb november elsejéig — miután megegyezett a filmesekkel — visszavonhatatlanul és végleg becsukja a Central-mozit. A városi Select-mozit tehát a Central is követi és így a város végre megszabadul moziüzemétől, mely nem váltotta be azokat a reményeket, amelyeket annakidején, amikor dr. Luțai Cornel polgármester életbe hívta, a torony alatt tápláltak.

Mi évek hosszu során keresztül állandóan és a város érdekeinek szem előtt tartásával foglalkoztunk a városi mozik kérdésével.

Amikor dr. Luțai Cornel volt polgármester úgy vélte, hogy megszerezte a város részére a mozi kizárólagossági jogát, nagyszerű és stilosus elgondolás vezette. Milliókat investált a mozikba, melyek eléinte tekintélyes jövedelmet hajtottak. Már-már úgy látszott, hogy a mozi-üzem lesz a város legjövődelmézőbb vállalata, bár akkor még mindig az ellenkező véleményen voltunk. Hamarosan azonban beigazolódtott, hogy nem való a város számára olyan vállalkozás, amelynek vezetéséhez kereskedőszellem, fürgeség és teljes mozgásszabadság szükséges.

A városi adminisztráció nehézkessége szinte megbénította a moziüzemet.

De talán még így is kifizetődött volna ez a kísérletezés, ha a kizárólagossági jogon az illetékes minisztérium rést nem üt. A városi mozik konkurrenciát kaptak és ettől kezdve állandóan nőttön-nőtt a deficit. A város mindenkori vezetősége minden lehetőt elkövetett, hogy a moziüzemet fellendítse, az igyekezetek azonban hiábavalónak bizonyultak.

Ezzel a szomorú fináléval beigazolódtott, amit annakidején ezzel kapcsolatban irtunk:

minden hatósági kéz magángazdasági tevékenysége csak abból az ev közérdekü szempontból bírálható el, hogy mennyiben árt vagy használ a magángazdaságnak.

Mérlegelni kell, vajjon az a hátrány, amit a hatósági üzem működésével a magánvállalkozásnak okoz, nem nyer-e bőséges kárpótlást azzal az előnnyel, amit viszont a közösségnek biztosít. Ez azonban csak igen ritka eset és rendszerint csak olyankor fordul elő, amikor a közüzem olyan szolgál-

tatást végez, amelyre a magántőke rendszerint nem vállalkozhatik, vagy amely szolgáltatásnak ellátása régi tapasztalás szerint egyelőre, éppen a közüzemek vezetésében érvényesítendő altruizmusnál fogva, tipikusan közüzemi feladat. Annakidején megírtuk, hogy

nincs létjogosultsága a moziüzem létesítésének azzal a megokolással, hogy ez a város pénzét jól kamatoztatja.

A közületi tőke kamatoztatása más uton is biztosítható. Kár volt a milliókért.

A hatósági kéz gazdasági tevékenységét minden téren vissza kell szorítani arra a körre, ahol a feladat ellátása elválaszthatatlan az állami szuverénitástól, ahol a városoknak a lakosság közös szükségletének egységes ellátását jelenti, végül, ahol a tennivalók az egyéni kezdeményezés körét túllépik és a szóban levő gazdasági feladatok ellátására a magántőke nem jelentkezik.

Mindezt el kellett mondanunk most, amikor halkan elbucszunk a városi moziüzemekről...

Terrorizálják Acadvácos főorvosát

A közegészségügyi razzia során — mint megírtuk — több iparvállalatnál szabálytalanságokat észlelt dr. Coțoiu Romuald városi főorvos. Ezek a szabálytalanságok főként higiénikus természetűek, amelyeket némi pénzáldozattal ki lehet küszöbölni. A főorvos jóakaratu figyelmeztetésére az iparvállalatok tulajdonosainak tulnyomó többsége eleget is tett a közegészségügyi törvény rendelkezéseinek.

Egyes vállalatok azonban attól félnek, hogy a törvény rendelkezéseinek teljesítése révén busás jövedelmük kissé megcsappan. Ugy igyekeznek tehát kibujni törvényes kötelezettségük alól hogy terrorizálják a város vezetését. Azzal fenyegetőznek ugyanis, hogy beszüntetik vagy más városba költöztetik üzemü-

ket, ha a hatóságok rágaskodnak az egészségügyi szabályrendeletekhez.

És sötét színekkel festik azt a sorsot, amely fenyegetésük beváltása esetén munkásaikra várakozik.

A város vezetősége természetesen nem törődhetik és nem is törődik a terrorisztikus fenyegetőzésekkel és szigorúan megköveteli a törvény betartását.

Jól tudják a városlakozók, hogy a fenyegetőző urak tizszer is meggondolják a dolgot és nem fogják más városba költöztetni üzemüket, ami sokkal többre kerülne, mint a megkövetelt egészségügyi rendszabályok betartása. Aztán ne felejtsek el ezek az urak, hogy a közegészségügyi törvény máshol is csak úgy érvényben van, mint nálunk.

Mit várunk az ideai színiszezontól

Megvalljuk, félve figyelünk fel a szezon-nyitásra, mert bizony nem kényeztettek el bennünket színigazgatóink az utóbbi évek alatt.

A magyar színjátszás annaleseinek a legsötétebb lapját bépezik: az elmúlt évadok színieseményei.

A színház elszakadt napi életünktől, fájdalomainkat nem érezte meg. A sirásunkat nem sirta el s nem vigasztalta a szenvedőket. Elsősorban hibás volt ebben a külföldi exportra készült magyar irodalom, de mellette, mint segítő társak, ott álltak a direktorok.

Most — amikor munkájuk eredményeképpen — a vidéki színészet elszegényedett, romlásnak indult s mikor a közönséget végképpen sikerült elszoktatni a színházjárástól, fel kell eszmélniök végre és be kell látniök, hogy

erkölcsi tartalom és művészi igazság nélkül a színházat fenntartani nem lehet és hogy a színház nem csak „üzlet“. A színjátszás művészet, amihez elsősorban is hit, fanatikus hit, a hivatottság érzete szükséges.

Ne feledjék el színészeink, hogy a modern magyar színjátszás mindössze egy százados multra tekint vissza és a mai színészek ősei — az akkor „actorok“ — nemes urak voltak, akik társadalmi állást, nevet, vagyont, érvényesülést odadobva, a lelkük erejével teremtették meg a magyar színházművészetet. Mostoha idők közepette, a hivatásukat meg nem értő és kigunyoló társadalom ellenében is életképes és erős színházi kulturát teremtettek meg, holott nem fűtötték őket üzleti ambíciók és azt sem tudjuk, hogy az akkori színésznők közül akár egy is prostituálta volna magát...

Szeretnénk, ha az erdélyi színészet e válságos órájában mind gyakrabban gondolnának színészeink a magyar színjátszás őseire, a régi magyar histriókra és észrevennék: nekik sem volt közönségük — azonban ők megtudták teremteni maguknak a közönséget és nevelni is tudták azt. Minden művészet így teremtett magának közönséget:

hittel, a hivatásába vetett fanatikus meggyőződéssel és mélységes erkölcsi érzékkel.

Oly kevés az (és mégis oly sok) és magától értetődő, a mit mi a színészekről kívánunk: jó színházat, igaz és őszinte művészetet és becsületet művészi munkát. Ha azzal a költelességérzettel végzik el munkájukat, mellyel egy magánvállalat tisztviselője dolgozik, ha oly alaposággal ismerik a műszínházi és a rendezés új formáit, a színészi kifeje-

zés új eszközeit, egy szóval „a kor színvonalán“ állanak és dolgozni fognak, a közönség sem fog elmaradni színházaiktól.

A magyar színészet — csak beszéljünk őszintén — elvesztette a magyarságát és a kultúrája lealacsonyodott. Ugy látjuk a művészetek mélyén eresztik gyökereiket a fajtságba és fajtság nélkül nincs művészet. Legalább is kozmopolita művészet nem művészet. Dosztojevsky egészen orosz és Bernard Shaw tipikusan ír.

Arra kérjük hát színészeinket, próbáljanak meg magyarok lenni

és legyenek modernek is, azaz a kor szellemében élők, hiszen a múlt század 90-es éveinek a mondanivalóit beszélik és az akkori idők nagy színészeinek játékkétségét utánozzák — hogy érdekkeljenek bennünket, 1938. embereit — ezek az ötven éves mondatok és mozdulatok? ...

Mit várunk — mindent egybefoglalva — a mai színésztől? A magyarságunk ápolását — magyarságot tehát és nem magyaroskodást,

becsületet és őszinte színészmunkát és azt, hogy ezt a munkát erkölcsi tartalommal és hivatottsággal töltsék be.

És szeretnénk, ha Szendrey Mihály az üzleti problémák megoldása mellett állandóan minél jobb előadásra serkentené a tagokat. Hiszen oly kétségbeesetten szép hivatás ma Erdélyben színházigazgatónak lenni és színházat teremteni ennek a mohó és értékes nyugati kultúrtermékektől úgy elzárt vidéki városnak, ahol a színház nem színház már, hanem egy élettelen téglahalmaz, amit az igazgatónak kell betölteni az élet lehetével és ahol új közönséget kell nevelni az általános közöny közepette.

És az üzleti megoldások?

Azokat ugyis csak a közönség oldhatja meg, amely betölti a színházakat.

És ha a színház a „miénk“ lesz, a magyarság színháza, mi nem hagyjuk cserbe!

— „PHÖNIX“-NYOMDA, Arad, Piața Plevnei Nr. 2. Telefon 16—39. Ajánlkozik mindenféle könyvnyomdai uton előállítható munka izléses és pontos elkészítésére a legrövidebb időn belül, versenyképes áráért. Könyvek, folyóiratok, ujságok, hivatalos, iskolai és egyházi nyomtatványok, árjegyzékek, falragaszok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, gyászlapok, ipati, kereskedelmi, gazdasági és pénzügyi nyomtatványok, körlevelek, üzleti értesítések, borítékok, levélpapírok, számla- és megrendelőkönyvek, felszólító levelek, levelezőlapok készítése bármely szöveggel a legizlésesebb kiállításban. Kérjen árajánlatot!

Fotomontázs egy aradi bérpalotáról

Az Avram Iancu-téren levő kétemeletes Domány-palota a közelmúltban gazdát cserélt, illetve az eddigi tulajdonos az épület főrésztét külön adta el és a belső rész is más ember tulajdonába került. Így adódott elő a furcsa helyzet, amely egyelőre csupán elvi vitákat idéz elő háztulajdonosok és bér-
lők között. De az is lehetséges, hogy

ha nem jön létre békés megegyezés, a bíróságnak kell majd igazságot tenni.

A most kétemeletes palota helyén állt valamikor a városháza, amely egyemeletes volt. Ennek nagytermében zajlottak le 1848-ban és 1849-ben a történelmi jelentőségű ülések. Amikor a mostani városháza felépült, a régi városháza egész épületkomplexumát **Domány József** aradi bornagykereskedő és szőlőbirtokos vásárolta meg. Ő alakította át a főépületet, amelyre még egy emeletet huzatott. Annak idején ez a Domány-palota volt a város legmodernebb épülete. A hatalmas telek hátsó részében nyertek elhelyezést a Domány-cég irodái és raktárhelyiségei. Hosszu ideig volt az épület-komplexum a Domány-család tulajdona.

Domány József elhunytá után az örökösök megszüntették a borüzletet és az épületet a raktárépületekkel együtt eladták a pozsonyi Palugyay-cégnek, amely itt rendezte be romániai központját és innen szállította az országba borait és pezsgőjét. Ismeretes, hogy milyen csufos véget ért a Palugyay-cég aradi szereplése. Áldatlan pörösködés után a cég kénytelen volt likvidálni aradi üzletét és a palotát is eladta. **Leölkes Béla**, az aradi Agronomul akkori vezérigazgatója vásárolta meg az egész épületet, amelyet Aradról való távozása után is megtartott és itteni megbízottjával kezeltetett.

Nemrég azután a piac-tér felé eső kétemeletes épületet **kétfélmillió és kilencszázezer leierért megvásárolta dr. Waldmann** aradi orvos, míg az udvari épületeket **Popoviciu állatexportőr** vette meg.

Leölkes Béla az eladáskor különböző szolgalmi jogokat kebelezetett be telekkönyvileg úgy a főépületre, mint az udvari traktusra. Szükség volt erre, mert évtizedes bérlőkről volt szó, akiknek szabad forgalmát biztosítani kellett. Az udvari részen működik **Sztojkovics József** fényképész, egy tükörcsiszoló-üzem és a **Denoel-féle** pezsgőgyár. Ezenkívül több lakó is van az udvari részben, amely **Popoviciu** tulajdona és amelyhez a **dr. Waldmann** tulajdonában levő főépület kapuján át lehet jutni.

A szabad közlekedés szolgalmi jogát 20 évre telekkönyvileg bekebelezték a főépületre, viszont a melléképületekre a

mosókonyha használatának szolgálmi jogát kebelezték be, mivel a főépületben nincs mosókonyha.

Mintegy három hónappal ezelőtt **dr. Waldmann** felszólította **Sztojkovics** fényképészt, **Denoel** pezsgőgyárost és a tökürcsiszoló-műhely tulajdonosát, hogy az ő épületén levő cégtáblájuk, illetve a fényképész a kirakata után bizonyos összegű bért fizessenek neki. A felszólítottak arra hivatkoztak, hogy ők a városnak amugy is fizetnek cégtáblaadót és cégtáblájuk hozzátartozik iparuk gyakorlásához s így nem hajlandók külön bért fizetni, mert joguk van cégtábla kifüggesztéséhez. **Dr. Waldmann** kijelentette erre, hogy joguk van cégtábla kifüggesztéséhez, de nem az ő épületén, mert nem az ő épületében folytatják iparukat.

A bekebelezett szolgálmi jog csak a szabad közlekedésre vonatkozik, nem pedig a cégtábla kifüggesztésre.

És jogilag **dr. Waldmann-nak** igaza is van, mert a ház eladásánál a régi bérlőknek cégtábla-kifüggesztési jogára nem gondoltak. A háztulajdonos-orvos ezek után levétette házáról **Sztojkovics** fényképész kirakatát, cégtábláját, a tökürcsiszoló-műhely és **Denoel** pezsgőgyáros cégtábláját.

Most aztán **Popoviciu**, a belső épület tulajdonosa élt retorzióval. Respektálta ugyan a mosókonyha-használat bekebelezett szolgálmi jogát, de minden mosásért külön vizdíjat követel a főépület bérlőitől, amiben viszont jogilag neki van igaza. A főépület bérlői **dr. Waldmann-tól** mosókonyhát követelnek.

Ilyen a helyzet jelenleg ezen a fronton. Kívánatos lenne, hogy a méltányosság kerekedjék felül annál is inkább, mert régi bérlők kenyérkereseti foglalkozásának üzéséről van szó.

Nivát az aradi kávéházakba

Aradot régebben a kávéházak városának nevezték. Ez nem csupán azt jelentette, hogy szerettek kávéházban ülni az aradiak, hanem azt is, hogy

az aradi kávéházak jók, nivósak, finomak voltak, olyanok, amelyekben mindenki megtalálta a maga szórakozását.

Minthogy Aradon mindenki kávéházba járt, valamennyi rétegnek megvolt a maga törzshelye. Külön helyekre jártak a diplomások, a katonatisztek, a kereskedők, a tisztviselők, az ügynökök, a kupecok, sőt akadt kávéház az olyan hölgyeknek is, akik mint magánzónók, esetleg mint „színésznők” szerepelnek a bejelentő hivatalban.

Az utóbbi évek folyamán a város társadalma demokratizálódott, kevesebb lett a lokálok száma is és ehez képes már heterogénabb a kávéházak publikuma. Abban nincs semmi hiba, hogy mondjuk ügyvédek járnak a kereskedő-

kávéházakba. Ellenben igenis rossz néven veszik a szülők, hogy nekik egy helyiségben kelljen ülni bizonyos magánzónói kategóriába sorozott hölgyekkel.

Régen az elsőrendű kávéházak nagyon vigyáztak a nővára, — a Hungaria, Központi, Fehér Kereszt, Városi, sőt a Fiume és Pölzl kávéházak tulajdonosai is nagyon megválogatták publikumukat. De most talán a gyenge üzletmenet miatt minden vendégnek örümeik és bizony igen nagy számban ülnek jobb kávéházainkban magányos hölgyek a márványasztalok mellett.

Ennek az invázióknak megengedése rossz politika a kávéháztulajdonosok részéről. Elvégre nem szabad elfelejteni, hogy minden új, nem nővék miatt egy sor másik marad el.

Valaha az elegáns aradi kávéházak kényesek voltak hírnevükre. Oda kell irányítani a dolgokat, hogy most, amikor az egészségügyi törvény értelmében tekintélyes összeget investáltak a kávékók belső és külső renoválási munkálataikba, — ez a hírnév ismét visszatérjen.

Mint mondtuk, Aradot régebben a kávéházak városának nevezték. Ha azt akarjuk, hogy ismét találkozóhelyei legyenek a jó társaságoknak az aradi kávéházak, úgy lehetőséget kell teremteni, hogy ennek az érdekében valóban minden intézkedés és áldozatkészség megtörténjék.

Adassék még mindenkinek, ami megilleti. A zugpublikumot szorítsák vissza a mellékuccákba, de a nővék helyek régi nővóját teremtsék meg úgy, hogy kissé megszabadítsák a magányos hölgyektől a márványasztalokat.

BUKARESTI LEVÉL

Öfelsége, a gyermek ! . . .

Mindenütt a világon szeretik a gyermekeket, mindenütt kitaláltak már különleges módszereket a gyermek nevelésére, de amit a legutóbbi időben Bukarest produkált, az felülmúl minden képzeletet.

Köztudomású, hogy „öfelsége, a gyerek“ minden bája, mindent bearányozó kedvessége ellenére olyan tulajdonságokkal is rendelkezik, amelyek a leghiggadtabb, legelőzőbb szülőkben is, ha csak néhány pillanatra is, bizonyos idegeskedést ébresztenek. Az apró lurkók visitása, a csintalan lánykák ugrádozása gyakran megoldhatatlan problémává sűrűsödik a tapasztalatlan szülők szemében.

Egy leleményes és óriási türelmű bukaresti ur feltalálta a gyermekcsinyek, az apró kópéságok különleges ellenszerét: a végtelen türelmet. És, mert ez a „szer“ rendkívül ta-

pintatot, rendkívüli hozzáértést és hallatlanul nagy türelmet igényel, a bukaresti ur „szabadalmazott módszerét“ pénzért árulja a Iovaros elokeio setaterem.

Nemany nappal ezelott az egyik bukaresti játszótéren egy jovialis kuisseju, vegtelen bizalmat kelto idosebb ur jelent meg, leuit egy padra es maga mellé, a pad karfájára egy nyomtatott kis táblát akasztott. Magyarra fordítva a táblán a következő felirat volt:

„Tegyen egy próbát. Ha gyermeke visit és nem akar elhallgatni, ha ugrádozik és Ön attól fél, hogy a gyermek leszaványodik, ha minden pillanatban mást és mást kérdez és Ön már nem győz neki felelni, akkor legyen bizalommal hozzám, mert én meg tudom neki magyarázni, hogy a visitásnál van szebb dolog is a világon. Az ezer meg ezer kérdésre én megnyugtató feleleteket tudok adni a gyermeknek. Tegyen egy próbát és rövidesen meglátja az eredményt...“

Most pedig lássuk a szelid, jovialis öregurat „munkában“:

Egy anya kétségbeesetten vonszol egy kisfiut, aki éktelen, féktelen orditással egy egész skálát visit. Az anya fenyegeti, meg is veri a kisfiut, de az csak tovább ordit. A „gyermekcsitító“ bácsi erre az anya fülébe sugja:

— Ha negyven leit ad, akkor garantálom, hogy kisfiát egy pár perc alatt megnyugtatom.

Az anya nem kérdez sokat, hanem fizet. És a bácsi beszélni kezd a gyerekekkel. Kézenfogva körülvzeti a téren, nagyokat nevet vele. Arról beszél neki, hogy ismert egyszer egy kisfiut, aki nagyon visitott és amikor el akart hallgatni, akkor már nem tudott.

— Próbálj csak visitani és azután hirtelen elhallgatni, — mondja a kisfiunak.

A kisfiu nagyot visit és hirtelen elhallgat.

A bácsi pedig diadalmasan mondja a gyereknek:

— Látod, te ügyesebb vagy, mint az a másik kisfiu volt... .

Egy anya most egy folyton ugrádozó kislányt hoz a „csitító“ bácsihoz. Azt panasolja, hogy a gyerek egész nap ugrál. Egy percig sem marad csendben.

— Hatvan leí, — mondja a csitító bácsi.

Kezdődik a kezelés.

A gyerek ugrál. Erre az öreg bácsi is elkezd ugrálni. Pár percig ugrálnak így ketten, amikor a bácsi hirtelen megáll, mert köhögőrohamot kap. Nagyon köhög. De persze ez is csak móka. Azonban a kislány „felelősnek“ érzi magát a bácsival szemben és vigasztalni kezdi:

— Látod, bácsi, ez a köhögés azért van, mert ugráltál!

A „csitító bácsi“ pedig most így szól:

— Mi nekünk nem szabad ugrálni, ugye- kislányom?

A kislány pedig nem ugrádozik többé oktanul.

Egy anya ül a padon. Mialatta egy kisfiú ül a gúnyos-
tonként kérdez valamit az anyjától. Az anya egy kisig türel-
mesen felel, majd elveszti türelmét és kétségbeesetten for-
dul a csitító bácsihoz:

— Uram, nem bírok tovább a gyerekek felelni. Így
kérdesz egész nap. Nem bírom idegekkel.

— Egy óra 100 lei — feleli az öregúr.

Az anya boldogan kifizeti a díjat és a bácsi megkezdi
a kezelést.

Gyerek: Mondd, mit csinál a szél, ha nem fuj?

Bácsi: Hát mit csinál?

Gyerek: Nem tudom.

Bácsi: Hátha te, egy ilyen okos kisfiú nem tudja, akkor
honnan tudjam én?

Gyerek: Megmondjam?

Bácsi: Mondd!

Gyerek: Hát idefigyelj. Ha a szél nem fuj, akkor pi-
hen. Ha pihen és nem fuj, akkor nincs szél. Ha nem fuj a
szél, akkor nincs szél.

Bácsi (anyagi türelemmel): Miért nincs szél?

Gyerek (gondolkodik): Azt nem tudom.

Bácsi: Hátha te, egy ilyen okos kisfiú nem tudja, ak-
kor honnan tudjam én?

Igy jön tehát rá a gyerek arra, hogy gondolkodni kell és
nem kérdezni. A csitító bácsinak pedig Bukarestben renge-
teg a munkája. Most már házhoz is hívják, annyira népszerű,
hogy már ismeri az egész főváros.

Nem csupán erkölcsileg, hanem anyagilag is kitűnően
bevált a csitítás. Bizonyára nemcsak Bukarestben, hanem
Európa többi nagyvárosaiban is hamarosan követői akadnak
ennek a remek új pedagógiai módszernek.

Egy aranyos kedélyéről ismert temesvári aranyifju
a mult héten Constantáról jött hazafelé és utközben telje-
sen kifigyott a pénze. Természetesen üres zsebe nagy ag-
godalommal töltötte el, mert nem tudta, hogy hazáig mi-
ből fog táplálkozni. Bukarestben ki akart szállni a kocsiból,
amikor a másik fülkébe ismerőst látott felszállni. Az új
utas nem volt más, mint egy temesvári nagyvállalat volt
igazgatója, aki egyébként jeles fiatalbarátunknak is régi
ismerőse. Az igazgató mindjárt el is mesélte az aranyifju-
nak, hogy már nem fejt ki aktív tevékenységet, mert nyug-
díjba vonult. A fiatalember vigasztalólag így szólt a temes-
vári közgazdasági élet kitűnőségéhez: „Ne busulj, kérlek
szépen, az én szememben továbbra is a kiváló vezér vagy
és, hogy lásdd, mennyire aktív embernek tekintelek, nagyon
kérek, folyósíts nekem sürgősen 2000 lei rövidlejáratu hi-
telt.” Benfentesek szerint a tranzakció a helyszínen azonnal
létrejött.

Játék a becsülettel

Beszéljünk a közvéleményről. Megérdemli. A közvélemény és az ember szoros baráti viszonyban van egymással. Az ember nagy tisztelője a közvéleménynek és a közvélemény büszke rá, hogy az ember minden kritikától mentes, vak tisztelettel viseltetik iránta.

A közvélemény természete se nem finom, se nem érzékeny.

Egyformán szereti a kedélyes és nem kedélyes rágalmakat, melyekből egész gyűjteménye van. Szereti a híreket, melyeknek megerősítését csak abban az irányban tűri meg, amelyik irány radikálisabb önmagával, az eredeti hírnél.

A közvélemény legtöbbször durván kacagtató, vicces, gyakran ravasz, nem szellemes soha és nem elbájolóan megejtő.

Szellemes közvéleményről nem is tud a világ. Ellenben a nagy és félelmetes ereje ismeretes. A Szent György-vitézek csak a sárkányok ellen indítanak hadjáratot, a közvéleményt meg se merik közelíteni.

Semmiféle művészetnek nincs a földön olyan nagy publikuma, mint a közvéleménynek.

Illetőleg a rossz közvéleménynek. Mert van olykor a jónak is közvéleménye. Ez azonban csak egy halvány fantom, egy szelid kísértet, melynek létezését kevesen hiszik. Míg a rossznak a közvéleménye erős, mint a Sion-hegye. És hatalmas despota. Mindenki behódol neki.

A közvélemény úgy játszik az emberi becsülettel, hírnévvel, hatalommal és tehetséggel, mint a kezdő zenész a hokedüjén. Inkább hamisan, mint tisztán. A közvélemény ölébe dobott témának vagy eseménynek kifürkészhetetlen az eredete.

Holott egészen bizonyos, hogy valahonnét el kellett indulnia. És mindenkor egyetlen emberi szájról indul el. De olyan gyorsan hódít, nő és növekszik, mint a lavina. Érthető.

A rossznak óriási a hitele. A jót megoli a részvétlenség. Meglehet, hogy egy kávéházból indul el, egy hivatalból, egy szalonból, egy színházból, egy kórházból, egy nyilvános beszédből, egy gyárból, egy garszonlakásból vagy egy cselédszobából. Mindegy. Valahonnét elindul és megy, megy. Gyakran megöl egy életet, tönkretesz egzisztenciákat, tehetségeket, családokat, házasságokat, becsületet és mindent. Olyan, mint egy szennyes árvíz.

Védekezés ellene? Egyedül a teljes közöny. Ki bír azonban olyan fizikai és szellemi erővel, hogy a közvélemény alattomos, molyrágta meséi fel ne öröljék a szervezetét?

U J I L L E M T A N

(Timișoara.) Az egyik angol lapban társadalmi ankétot indítottak abból a célból, hogy új illemtörvényekkel ajándékozzák meg a világot. A kezdeményező hölgy szerint a régi illemszabályok elavultak. Felkérte a szakértőket, igyekezzenek új szabályokat összeállítani. Bár bennünket senki sem kért fel, mégis megpróbélunk néhány javaslattal hozzájárulni a felvetett kérdéshez.

1. **Mikor kell hölgyeket előreengedni?** Kizárólag vonaton, étkező kocsiba-menet. Hadd fogja ő a sok kormos kilincset.

2. **Mikor kell átadni a helyet a hölgyeknek a villamoson?** Ha ugyanis le akarunk szállni, vagy pedig ha nagyon sűt a nap arra az ülésre. Nagyon csinos és ifjú hölgynek feltétel nélkül is átadható a hely. Élelmedettebb delnőnek viszont azt kell mondani: „Csak idős nőnek adom át a helyemet!” Meg lesz tisztelve és szívesen álldogál utána.

3. **Hogyan kell köszönni?** Hölgyek mindig előre köszönjenek egymásnak azzal a jelszóval, hogy ő ugyanis az idősebb. Nagymamáknak célirányos a hölgyek részéről így köszönni: „Szervusz te bakfis!” — Férfiak között nagyon divatos az ugynevezett becsali-köszönés, amely mosolygással és kalaplevegései kísérlettel kezdődik és úgy hat, mintha visszaköszönés lenne.

4. **Sugdolózás.** Általában tilos társaságban. Kivételt képeznek a rémhírtérjesztők, de ők viszont olyan hangosan sugnak, hogy a harmadik asztalnál is meghallhassák.

5. **Vendégtfogadás és ültetés.** A háziasszony beszélje rá a vendéghölgyeket, hogy csak egyszerűen öltözzenek, mert úgy sokkal jobban fog hatni az ő nagy toalettje. Vendég sohase érkezzék félóránál kevesebb késéssel, mert zavarba hozza a háziakat. A háziasszony jobbára lehetőleg olyan vendéget kell ültetni, hogy a többiek testületileg sértődjenek meg.

6. **Borraivaló.** Napjainkban a borraivalót a szobalány vagy inas kezébe kell adni, mert az előszobában hagyott részben a vendégek miatt, részben maguk miatt nem vállalnak felelősséget.

7. **Öltözködés esküvőre hölgyeknek.** Lehetőleg lejátsszani a menyasszonyt, éppen ezért ajánlatos a fehér szín.

8. **Leejtett tárgyak felvétele.** Ha a hölgy valamit leejt, azonnal fel kell venni. Kivétel: szalvéta ebéd közben. Ezt ráér a férfi a legvégén egyetlenegyszer felvenni. Közben nem érdemes, mert ugyanis folyton leesik.

9. **Gyufát adni!** Habozás nélkül tüzzel kínálni a dohányzó hölgyet. Felkínált öngyújtókat szabad szórakozottságból zsbrevágni, de arra nagyon kell vigyázni, hogy közben eloltsuk, mert könnyen meggyulladhat a zsebünk.

10. **Pontoság.** Igyekezzünk mindig pontosak lenni. **Pontoság a királyok erénye.** Mellőzhető a **pontoság** részletfizetésnél, házbéternél és mindentele számlánál. Ezekben a helyeken ma már igazán csak a királyok engedhetik meg maguknak a pontoságot.

11. **Kérdés és felelet.** Ne várjunk választ soha a következő kérdésekre: „Hogy van?” „Maga is itt van?” „Miért nem hozta el a kedves nejét?” „Mi újság a nagyvilágban?”

12. **Lekérés táncban.** Tánc közben a táncosnőt lekérni nem illik. De még nagyobb illetlenség le nem kérni a hölgyet, ha látjuk, hogy a barátunk már kétségbeesetten néz a zenekar felé.

13. **Beleolvasni más ujságjába.** Villamoson, autobuszen kötelező. Ellenben a lapozással várni kell, amíg a tulajdonos végzett az oldallal.

14. **Le a kalappal!** A férfiak egyre kevesebb helyen veszik le a kalapjukat. Félreértések elkerülése végett közöljük azokat a helyeket, ahol feltétlenül le kell venni a kalapot: uszoda és fodrász. Hölgyek színházban se vessék le a kalapot. Ne hallgassanak a hátul ülőkre. Mert ha rajtuk van a kalap, sokkal jobban lehet látni. A kalapot.

15. **Udvariasság a kibiccel.** Még a legrosszabb kibicet sem szabad elküldeni. Ha nem megy el magától, megérdemli, hogy egész este rossz lapokat lásson.

16. **Koccintás.** Nagyon használ a háziasszony egészségének, de mégsem javallja, mert viszont a poharak egészségének árt.

17. **Ajándékozás.** Apró ajándékok erősítik a barátságot — mondották régen. Ma már az apró ajándékok határozottan gyengítik a barátságot.

AZ ORSZÁG-VILÁG Románia legrégebbi magyar riportlapja, a gazdasági krízisek viharos idejét szinte heroikus küzdelmek közepette élte át és amikor a pusztító dekonjunktúra egymásután sodorta el mellőlünk a tisztavirág életű lapokat, mi szilárdan a helyünkön maradtunk, mert az **Ország-Világ** gyökerei sziklába nyulnak:

olvasóközönségünk megingathatatlan bizalmába és szeretébe.

Erre a sziklára építettük fel az **Ország-Világ** országos szervezetét és most önérzetesen állapíthatjuk meg, hogy

lapunk a legnépszerűbb, legkeresettebb riportlapja Erdélynek és az utódállamoknak.

Megható a szeretetnek oly különféle megnyilvánulása, amellyel olvasóink valósággal elhalmoznak bennünket. Ez ad erőt és kitartást a további küzdelemre a mai, katasztrófális gazdasági helyzetben, amely reánk is elviselhetetlen terheket ró. Kérjük előfizetőinket és olvasóinkat, hogy még fokozottabb lelkeséggel támogassa kedvelt, bátor és becsületes ujságját: **az Ország-Világot.**

Lakatot a rémhírtérjesztőknek

A tüntatéseket rendszerint ablakos totók rendezik, mert nekik van közvetlen hasznuk az ablakok beveréséből.

E mögött a tréfás hang mögött ott rejtőzik az a komoly igazság, amit a történelem is számtalan példával igazol, hogy a tudatos pánikkeltés mindig jó üzlet volt és ezen az úzleten egyesek hihetetlen mértékben meggazdagodtak ugyanakkor, amikor a megriasztott és meg is riadt tömeg károsodott.

A rémhírek forrása is rendszerint egyéni érdek, egyéni haszonlesés, többnyire üzleti, nagyon gyakran azonban politikai is.

Mindkét esetben azonban feltétlenül önző és a tömeg-hisztériára spekuláló érdek.

Az tehát, aki a rémhíreket tudatosan koholja és akinek agyát a kitalálásra üzleti érdek ösztönzi és ihleti, kétségkívül bűnösebb és szigorubb megtorlást érdemel, mint az a másik, aki csak hisztérikus gyengeségből szajkó módjára kotyogja tovább azt, amit hallott és így terjeszti a lelki ragályt. Körülbelül olyan különbség van a kettő között, mint amilyent büntető törvénykönyvünk tesz a hamispénz gyártója és terjesztője között. És mert a rémhír pályafutásának láncolatán visszafelé végighaladva nem lehetetlen az eredeti forrást, tehát azt a valakit megtalálni, aki a hirt agyából kicsiholta,

feltétlenül helyesnek látszik a rémhír kitalálóját szigorubb büntetni, mint azt, aki a hirt csak terjeszti.

Még súlyosabbá minősül a bűncselekmény, ha bebizonyul, hogy a hír kitalálóját önző nyeresztkedési vágy vezette. Es ezt is igen sok esetben maradéknélkül beigazolják a tények, t. i. az, hogy az illető vagy valutát adott el drágán, vagy értékeket vásárolt olcsón és pedig az általa kitalált rémhír hatása alatt.

Nem nagyható figyelem nélkül a bűncselekmény minősítésénél az a szellemi színvonalkülönbség sem, amely a hír terjesztője és a között az egyén között van, akiknek a rémhirt elmondják. Mert egészen más elbirálás alá esik hatás és következmények szempontjából, ha a piacról hazajövő cselédem nekem ujságol valami hihetetlen ostobaságot, amit ott hallott, vagy ha én ijesztek rá hazugsággal a cselédleányra, hogy felét sem fogja visszakapni takarékbetétjének, amit kelengyére összekuporgatott.

A kérdés komolysága megérdemelné, hogy a társadalom is komolyan foglalkozzék ezzel a problémával. Alakuljon egy rémhírek ellen védekező liga.

Ez hatásos ellenszere volna annak, hogy a nagyképűek, tudalékosak és hivatásos fecsegők nyelve féket kapjon, hogy az illetők kétszer is meggondolják, hol, mikor és kinek sutogjanak felelősség nélkül egetverő képtelenségeket.

Amiről beszélnek és amiről hallgatnak

— Mint a jóslatási mánia egyik kuriózitasszámbamező, humoros esetét kell megemlitenünk annak a közismert, vagyonos és meglehetősen féltékeny urnak az esetét, aki egy élelmes jósnő heccelő jóslásai alapján idegbetegségbe üldözötte a feleségét.

— Véleményünk szerint igen ötletes ember lehet az a Curentaui hirdető, aki a következőképpen ajánlotta fel szolgálatait: „Megírom, hogy hogyan gyógyultam meg aranyérből. Válaszbélyeg.” etc. Az illető bizonyára egészen csinosan reuzál a tudományából.

— A bukaresti rádió sorozatos előadásokban ismerteti román nyelveen magyar költők műveit és román költők magyarra fordított verseit. Utóbbiakat Franyó Zoltán és Fekete Tivadar fordításában.

— Mindentele torrongás, nyugtalanság, átértékelés készülődés, válság. Mintha kö kövön nem akarna maradni. Mintha minden reteg a másik helyére kívánczna. A változás ez az általános szelleme, most, mikor minden kezdetleges alapokon nyugszik, nem evolúciót hoz, hanem revolúciót, akár nagy leszerelés vagy megegyezés, akár háboru, szószerinti torradalom is lesz végső formájában. A változás most nem módosulást, hanem gyökeres átalakulást készül jelenteni. A levegő ezt érezteti s a finom idegzetűek éppen ugy nyugtalanokdnak, mint földrengés előtt az állatok.

— Szóvátán kötött és szövött viszonyokat a pótszezonban alkalmi áron kiárusít a fürdőigazgatóság.

— Magánügy, de azért megírjuk, hogy nap-nap után olyanok is részt vesznek a Lloyd-klub drága rómi-csatáiban, akikről igazán nehéz megállapítani, hogy miből és honnan teremtik elő a fedezetet az ilyen költséges passziókra.

— Elveszett a Horia-uccában egy duplafedelű pásztoróra. A becsületes megtaláló adja le az ÉZ ARAD szerkesztőségének.

— Hirschmann Károly aradi rádió és villanykörtegyáros a napokban ünnepelte circa negyvenedik születésnapját. Ebből az alkalomból rengetegen gratuláltak a népszerű és szimpatikus fiatal emberbarátnak, aki szívvel-lélekkel mindig benne van minden társadalmi akcióban. Dalárdák, nőegyletek, sportegyesületek, lövészklub és mindenki sietett köszönteni Hirschmann Károlyt, — nekünk pedig jóleső érzés, hogy leleplezhetjük ezt a bensőséges, szeretetteljes családi ünnepséget.

— Az angolok, franciák, németek és olaszok el vannak tökélve, hogy fegyverrel is megvédik a békét.

— Dr. Coțioiu Romuald városi főorvos szerint az idén a szokottnál több férfi kapott högutát a strandon, aminek kétségtelenül az a magyarázata, hogy levetkőzve látták nejeiket.

Ország - Világ

(ERDÉLYI ÉLET)

GELLER ODÖN

társadalmi, művészeti és irodalmi országos riportlapja.

(Bejegyezve: Trib. Arad, Secția III-a Con.

Dos. Nr. Pres. 8./1938/2.)

Lapunk kizárólag előfizetés útján kapható.

Előfizetés egy évre: pénzügyeseknek, vállalatoknak, nagykereskedőknek, kávéházaknak és külföldre 1200, magánosoknak 1000, köztisztviselőknek és nyugdíjasoknak 600 lei. Hirdetési árszabályzatunk a sajtó és propagandaügyi alminisztérium hirdetési igazgatósága által van megállapítva.

ARDEALI SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: ARAD,
Bulevardul Regele Ferdinand 19. Telefon: 15—25.

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 4—6-ig.

Nyomda: „Phönix“, Arad, Piața Plevnei 2. Telefon: 16—39.

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos nyugta ellenében — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező kiadóhivatali megbizottak vannak feljogosítva!

Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha lapтарыaink átveszik eredeti cikkeinket, de csakis lapunk vagy cikkíróink megnevezésével!

— MINDEN CIKKERT AZ IRÓJA FELEL. Az „Ország-Világ“ hasábjair helvet talál minden közérdekű esemény. Belső és külső munkatársaink mindenről az igazat és csak az igazat írják. — Nem igazat írni nem szabad.

SOK

hirdetőnek szerzett sikert 27 év óta az „Ország-Világ“ politikai, társadalmi, közgazdasági és művészeti riportlap, mely

KICSI

volt, amikor elindult s most már Ardeal és az utódállamok majdnem minden házánál megtalálható. Igen

SOKRA

értékeli ma már a hirdetőközönség ezt a régi, közkedvelt, jól bevezetett riportlapot és ezért a hirdetők közül sok százra

MEGY

azoknak a száma, kik sikerrel hirdetnek az „Ország-Világ“-ban. Állandó hirdetőknék nagy kedvezmény!

APRÓ HIRDETÉSEK

BÉLYEGZŐKET olcsón, jól és azonnal készít **Stampa** bélyegzőgyár, Arad, Str. Eminescu 12.

A JÓ SZÜLŐ nem halasztja az utolsó pillanatra bevásárlásait! Gondoskodjék idejében gyermekének cipő- és divatszükségleteiről. Mindent megtalál az **APPONYI TESTVÉREK** cipő- és férfidivatáruházbán, a városházával szemben.

WEISZ ISTVANNÉ angol-francia női szabósága őszi divatujdonságokkal már most rendelkezésére áll hölgyeinknek. Egyetlen próba mindenkit meggyőz arról, hogy kifogástalan, minden igényt kielégítő kiszolgálásban részesül. Str. Eminescu 15.

CSAK AZ ÁRAK OLCSÓK! minőségeink változatlanul jók! **Goldstein Lajos** divatáruháza mélyen leszállított áron nagy választékot nyújt kosztüm és kabátujdonságokban, selyem és mosóáruban. Str. Bratianu 2.

A BÉLYEGGYUJTÓ ifjúság figyelmét felhívjuk a **Cultura** könyv- és papirkereskedés duosan felszerelt szakkellékraktárára. Albumok, katalógusok, beakókönyvek, cserefüzetek, csipeszek, vízjelkeresők stb. nagy választékban.

Weinfeld Rózi kozmetika, Bul. Reg. Maria 18. Telefon 10—94.

Ilica György. Ortopäd és ludtalpu cipőket orvosi előírás szerint szakszerűen, luxus cipőket legujabb model szerint a legjobb anyagból készíti. Arad, Str. V. Goldiş No. 1.

MINT A HARANG NYELV NÉLKÜL, — olyan a gyáros, vállalkozó, kereskedő, iparos reklám nélkül. Új vevőket ma már csak szabadtéri reklám által szerezhet, mert bármilyen jó árut tart vagy készít, nem tudja értékesíteni, ha nem propagálja. Az **ORSZÁGVILAG „AGGE” REKLAMOSZTÁLYA** elősegíti igyekezetét és készséggel bocsátja rendelkezésére tapasztalatait. Tegyen kísérletet! Bulv. Reg. Ferdinand 19. Tel. 15—25.

Weisz István uriszabóság. Kifogástalan szabás, állandó szövetkülönlegességek és szolid árak. — **Arad, Str. Eminescu 15.**

Menyasszonyi és alkalmi csokrokat, élő-műkoszorúkat leszebben készít **Mihelyi Vidor** virágüzlete Arad, Gen. Berthelot 2. A színházzal szembe.

Fotóamatőrök! Fotócikket, gépet **T. Vészi** fotószaküzletben lehet előnyösen vásárolni. Művészi nagyítások. Tanklaboratórium. Str. Alexandri 1.

C. Kemény modern címfestészet készít minden e szakmába vágó munkát. Bul. Regele Ferdinand 11.

Női feőtöltők, ruhák, complék. Eredeti modellek! Elsőrendű anyagok! Olcsó árak! **Menczer** confectio. Mercur-tag. Fischer Eliz-palota.

Iskolakönyvek, iskolaszerek „Cultura” könyv- és papirkereskedésbe megérkeztek.

Megérkeztek az olcsó **kar- és zsebórák,** valamint gyermekórák **Hartmann Kálmán** ékszerészhez, Arad, Minoritalota.

Cenzurat.

Típ. „Phönix”, Arad.